

C/2023/1283

11.12.2023

**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Rejonowy we
Włocławku (Polska) w dniu 17 sierpnia 2023 r. – postępowanie karne przeciwko K.P**

(Sprawa C-530/23, Barało ⁽¹⁾)

(C/2023/1283)

Język postępowania: polski

Sąd odsyłający

Sąd Rejonowy we Włocławku

Strona w postępowaniu głównym

K.P

Pytania prejudycjalne

- 1) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 18, 19, 24 i 27 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1919 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie pomocy prawnej z urzędu dla podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym oraz dla osób, których dotyczy wniosek w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania ⁽²⁾ w związku z treścią art. 3 ust. 2 lit. a) i c) i art. 3 ust. 3 lit. a) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności ⁽³⁾ w interpretacji ukierunkowanej treścią określoną w sekcji 6,7,11,13 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym ⁽⁴⁾ należy interpretować w ten sposób, że wprowadzają one normę bezpośrednio skuteczną i bezwzględnie obowiązującą, która czyni niedopuszczalnym przeprowadzenie czynności w postaci przesłuchania osoby wymagającej szczególnego traktowania lub osoby znajdującej się w szczególnie trudnej sytuacji bez udziału obrońcy w sytuacji zaistnienia obiektywnych przesłanek faktycznych do przyznania pomocy prawnej, gdy jednocześnie organ postępowania przygotowawczego zaniecha przyznania pomocy prawnej z urzędu (także doraźnej lub tymczasowej) bez zbędnej zwłoki i przed przesłuchaniem danej osoby [osoby wymagającej szczególnego traktowania *in concreto*] przez policję, inny organ ścigania lub przez organ sądowy, lub przed przeprowadzeniem konkretnych czynności dochodzeniowo-śledczych lub dowodowych?
- 2) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 18, 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z treścią art. 1 ust. 2 tej dyrektywy w interpretacji ukierunkowanej treścią pkt sekcji 6, 7,11,13 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym mimo faktycznych przesłanek do przeprowadzenia niezwłocznej identyfikacji należy interpretować w ten sposób, że brak identyfikacji procesowej potencjalnie szczególnej sytuacji lub uznania osoby za wymagającą szczególnego traktowania i brak możliwości zakwestionowania oceny ich potencjalnej szczególnie trudnej sytuacji oraz przyznania osobie takiej obrońcy z urzędu bez zbędnej zwłoki nie jest dopuszczalne w żadnym przypadku w sprawach o czyny zabronione zagrożone karą pozbawienia wolności, a okoliczności zaniechania identyfikacji i przyznania obrońcy z urzędu muszą być wprost stwierdzone w zaskarżalnej co do zasady decyzji o przystąpieniu do przesłuchania pod nieobecności adwokata?

⁽¹⁾ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa, która nie odpowiada rzeczywistej nazwie żadnej ze stron postępowania.

⁽²⁾ Dz. U.2017, L 91, s. 40

⁽³⁾ Dz. U. 2013, L 294, s. 1

⁽⁴⁾ Dz. U. 2013, C 378, s. 8

- 3) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 18, 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z treścią art. 1 ust. 2 tej dyrektywy w interpretacji ukierunkowanej treścią sekcji 3 ust. 7 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że brak wprowadzenia przez państwo członkowskie w ramy postępowania karnego domniemania szczególnie trudnej sytuacji należy interpretować w ten sposób, że uniemożliwia to podejrzanemu korzystanie z gwarancyjnego charakteru art. 9 dyrektywy (UE) 2016/1919 w interpretacji ukierunkowanej treścią sekcji 11 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, a co za tym idzie – organy wymiaru sprawiedliwości obowiązane są w takiej sytuacji do bezpośredniego stosowania przepisów dyrektywy?
- 4) Na wypadek odpowiedzi twierdzącej na co najmniej jedno z pytań z pkt 1, 2 i 3 – czy wymienione w tych pytaniach przepisy obu dyrektyw należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, takim jak:
- a) art. 301 zd. 2 k.p.k., zgodnie z którym wyłącznie na żądanie podejrzanego przesłuchuje się go z udziałem ustanowionego obrońcy, a niestawiennictwo obrońcy na przesłuchanie podejrzanego nie tamuje przesłuchania;
- b) art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., zgodnie z którym w postępowaniu karnym oskarżony (podejrzany) musi mieć obrońcę, jeżeli zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona oraz gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny?
- 5) Czy art. 3 ust. 2 lit. a) w zw. art. 3 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2013/48/UE w powiązaniu z zasadą pierwszeństwa i bezpośredniej skuteczności dyrektyw nakładają na organy postępowania przygotowawczego, sądy oraz wszelkie organy państwa do pominięcia przepisów prawa krajowego niezgodnych z dyrektywą, takich jak wymienione w pytaniu 4, a w konsekwencji – wobec upływu terminu implementacji – do zastąpienia normy krajowej ww. bezpośrednio skutecznymi normami dyrektywy?
- 6) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 należy interpretować w ten sposób, że w braku podjęcia decyzji o przyznaniu lub w przypadku zaniechania przyznania pomocy prawnej z urzędu osobie wymagającej szczególnego traktowania lub osobie, co do której zachodzi domniemanie szczególnie trudnej sytuacji zgodnie z treścią sekcji 3 pkt 7 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, a następnie wobec dokonania z udziałem takiej osoby czynności dochodzeniowo-śledczych przez organ policji lub inny organ ścigania, w tym czynności, której nie można powtórzyć przed sądem, sąd krajowy rozpoznający sprawę w postępowaniu karnym, jak również wszelkie inne organy państwa sprawujące wymiar sprawiedliwości w postępowaniu karnym (a więc – organy postępowania przygotowawczego) zobligowane są do pominięcia przepisów prawa krajowego niezgodnych z dyrektywą, takich jak wymienione w pytaniu 4, a w konsekwencji – wobec upływu terminu implementacji – do zastąpienia normy krajowej ww. bezpośrednio skutecznymi normami dyrektywy, nawet w przypadku gdy osoba taka po zakończeniu dochodzenia (lub śledztwa) i złożeniu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia do sądu ustanowiła obrońcę z wyboru?

- 7) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z treścią art. 1 ust. 2 tej dyrektywy w interpretacji ukierunkowanej treścią sekcji 6, 7,11,13 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie zobowiązane jest zagwarantować natychmiastową identyfikację i uznanie szczególnie trudnej sytuacji podejrzanego oraz pomoc prawną z urzędu podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu karnym, co do których zachodzi domniemanie szczególnie trudnej sytuacji lub osób wymagających szczególnego traktowania, a pomoc ta ma charakter obligatoryjny nawet w sytuacji braku zwrócenia się przez właściwy organ do niezależnego eksperta o ocenę powagi szczególnie trudnej sytuacji, potrzeb osoby wymagającej szczególnego traktowania oraz adekwatności wszelkich środków podjętych lub przewidzianych wobec osoby wymagającej szczególnego traktowania aż do czasu dokonania prawidłowej oceny dokonanej przez niezależnego eksperta?
- 8) Na wypadek odpowiedzi twierdzącej na pytanie z pkt 7 – czy ww. przepisy dyrektywy i zaleceń Komisji należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, takim jak art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., zgodnie z którym w postępowaniu karnym oskarżony musi mieć obrońcę tylko jeśli zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona oraz gdy zachodzi uzasadniona wątpliwość, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny?
- 9) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z treścią art. 1 ust. 2 tej dyrektywy w interpretacji ukierunkowanej treścią sekcji 6, 7,11,13 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym oraz zasadę domniemanie szczególnie trudnej sytuacji należy interpretować w ten sposób, że właściwe organy (prokuratura, policja), najpóźniej przed pierwszym przesłuchaniem osoby podejrzanego przez policję lub inny właściwy organ, powinny niezwłocznie dokonać procesowej identyfikacji i uznania szczególnie trudnej sytuacji podejrzanego w postępowaniu karnym i zagwarantować mu udzielenie pomocy prawnej lub pomocy doraźnej (tymczasowej) oraz odstąpić od przesłuchania podejrzanego aż do momentu ustanowienia pomocy prawnej z urzędu lub udzielenia osobie pomocy doraźnej (tymczasowej)?
- 10) W przypadku odpowiedzi pozytywnej na pytanie z pkt 9, czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z treścią art. 1 ust. 2 tej dyrektywy w interpretacji ukierunkowanej treścią sekcji 6, 7,11,13 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że nakłada on na państwa członkowskie obowiązek wyraźnego określenia w swoim prawie krajowym powodów i kryteriów odstępstw od natychmiastowej identyfikacji i uznania szczególnie trudnej sytuacji podejrzanego w postępowaniu karnym oraz zagwarantowania mu udzielenia pomocy prawnej lub pomocy doraźnej (tymczasowej), zaś ewentualne wszelkie odstępstwa powinny być proporcjonalne, ograniczone w czasie i nie powinny naruszać zasady rzetelności postępowania, a przy tym powinny one przybrać formę procesową decyzji w sprawie zezwolenia na czasowe odstępstwo, od której co do zasady powinno przysługiwać uprawnienie strony do żądania poddania tej decyzji ocenie sądu?

- 11) Czy art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE i art. 47 Karty Praw Podstawowych w związku z art. 3 ust. 2 lit. a) i art. 3 ust. 3 lit. a) i b) dyrektywy 2013/48/UE w związku z art. 1 ust. 2 i motywem 27 oraz w związku z art. 8 dyrektywy (UE) 2016/1919 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji braku przyznania przez organ procesowy i określenia przyczyn zaniechania decyzji o przyznaniu pomocy prawnej z urzędu osobie, co do której zachodzi domniemanie szczególnie trudnej sytuacji lub/i wymagających szczególnego traktowania (zgodnie z treścią zalecenia 7 i 11 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym) osoba taka ma prawo do efektywnego środka prawnego, a za taki uznać należy instytucję prawa procesowego krajowego przewidzianą w art. 344a k.p.k., nakazującą zwrot sprawy prokuratorowi w celu:
- a) przeprowadzenia przez organ postępowania przygotowawczego identyfikacji i uznania szczególnie trudnej sytuacji podejrzanego w postępowaniu karnym;
  - b) umożliwienia podejrzanemu konsultacji z obrońcą przed przystąpieniem do przesłuchania;
  - c) przeprowadzenia przesłuchania podejrzanego w obecności obrońcy z rejestracją audiowizualną samego przesłuchania;
  - d) umożliwienia obrońcy zaznajomienia z aktami postępowania i złożenia ewentualnych wniosków dowodowych przez osobę wymagającą szczególnego traktowania i adwokata ustanowionego z urzędu lub adwokata ustanowionego przez podejrzanego?
- 12) Czy art. 4 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w związku z art. 6 ust. 1 i art. 2 TUE oraz art. 6 ust. 3 TUE w związku z art. 3 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2, w związku z domniemaniami szczególnie trudnej sytuacji zgodnie z treścią zalecenia 7 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym należy interpretować w ten sposób, że przesłuchanie podejrzanego przez policjanta lub inną osobę uprawnioną do dokonania czynności dochodzeniowo-śledczej w warunkach szpitala psychiatrycznego bez uwzględnienia stanu niepewności i w warunkach szczególnej ograniczonej swobody wypowiedzenia się i swoistej bezbronności psychicznej i pod nieobecność adwokata stanowi niehumanitarne i jako takie dyskwalifikuje w ogóle taką czynność procesową przesłuchania jako sprzeczną z prawami podstawowymi Unii?
- 13) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie z pkt 12, czy przepisy powołane w pytaniu 12 należy interpretować w ten sposób, że uprawniają one (względnie – zobowiązują) sąd krajowy rozpoznający sprawę w postępowaniu karnym – objętą zakresem stosowania dyrektywy (UE) 2016/1919 w związku z zaleceniem 7 zaleceń Komisji z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie gwarancji procesowych dla osób wymagających szczególnego traktowania podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym oraz zakresem stosowania dyrektywy 2013/48/UE – ale też wszelkie inne organy postępowania karnego podejmujące czynności procesowe w sprawie do pominięcia przepisów prawa krajowego niezgodnych z dyrektywą, w tym w szczególności do pominięcia art. 168a k.p.k., a w konsekwencji – wobec upływu terminu implementacji – do zastąpienia normy krajowej ww. bezpośrednio skutecznymi normami dyrektywy nawet w przypadku, gdy osoba taka po zakończeniu dochodzenia (lub śledztwa) i złożeniu przez oskarżyciela publicznego aktu oskarżenia do sądu ustanowiła obrońcę z wyboru?

- 14) Czy art. 2 ust. 1 lit. b) i art. 4 ust. 5 oraz art. 9 w zw. z motywem 19, 24 i 27 dyrektywy (UE) 2016/1919 w powiązaniu z art. 3 ust. 2 lit. a), b) i c) oraz art. 3 ust. 3 lit. b) dyrektywy 2013/48/UE w związku z art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE oraz zasadę efektywności w prawie Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że prokurator działając na etapie postępowania przygotowawczego w sprawie karnej zobligowany jest działać z pełnym poszanowaniem wymogów dyrektywy (UE) 2016/1919 wywierających bezpośredni skutek i tym samym – zapewnić, aby podejrzany lub oskarżony objęty ochroną ww. dyrektywy w postępowaniu zapewnioną miał skuteczną ochronę prawną począwszy od najwcześniejszego spośród następujących terminów:
- a) przed ich przesłuchaniem przez policję lub inny organ ścigania lub organ sądowny;
  - b) w momencie prowadzenia przez organy ścigania lub inne właściwe organy czynności dochodzeniowych lub innych czynności dowodowych zgodnie z art. 3 ust. 3 lit. c) dyrektywy 2013/48/UE;
  - c) niezwłocznie po pozbawieniu wolności (przez co należy rozumieć także pobyt w szpitalu psychiatrycznym), a w razie konieczności – zobowiązany jest on do pominięcia ewentualnych zarządzeń przełożonych prokuratorów, jeśli przekonany jest, iż zastosowanie się do nich spowodowałoby uszczerbek dla skutecznej ochrony podejrzanego, wobec którego zachodzi domniemanie szczególnego traktowania i szczególnie trudnej sytuacji, w tym dla jego prawa do rzetelnego procesu lub dla innego prawa przyznanego mu dyrektywą (UE) 2016/1919 w powiązaniu z dyrektywą 2013/48/UE?
- 15) W przypadku odpowiedzi pozytywnej na pytanie z pkt 14 – czy art. 19 ust. 1 akapit 2 TUE określający zasadę efektywnej ochrony prawnej w związku z art. 2 TUE, w związku z zasadą poszanowania państwa prawnego zgodnie z jej wykładnią dokonaną w orzecznictwie Trybunału (vide: wyrok TSUE z dnia 27 maja 2019 roku w sprawie C-508/18), a także czy zasadę niezawisłości sędziowskiej określonej w art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE i art. 47 Karty Praw Podstawowych, zgodnie z wykładnią dokonaną w orzecznictwie Trybunału (vide: wyrok z dnia 27 lutego 2018 r., Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117) należy interpretować w ten sposób, że zasady te ze względu na możliwość wydawania wiążących poleceń prokuratorom niższego szczebla przez Prokuratora Generalnego lub przełożonych prokuratur zobowiązujące prokuratorów niższego szczebla do pomijania bezpośrednio skutecznych przepisów unijnych lub utrudniające ich stosowanie stoją na przeszkodzie ustawodawstwu krajowemu, które wskazuje na bezpośrednią zależność prokuratury od organu wykonawczego tj. Ministra Sprawiedliwości, a także stoją na przeszkodzie istnieniu uregulowań krajowych, które ograniczają i niezależność prokuratora w zakresie stosowania prawa Unii, a w szczególności:
- a) art. 1 § 2, art. 3 § 1 pkt 1 i pkt 3 oraz art. 7 § 1 – 6 i § 8, a także art. 13 § 1 i 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, których treść wskazuje na to, że Minister Sprawiedliwości, będący jednocześnie Prokuratorem Generalnym i naczelnym organem prokuratury ma prawo wydawać polecenia wiążące prokuratorom niższego rzędu również w zakresie ograniczającym lub utrudniającym bezpośrednio stosowanie prawa Unii?